

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»**

**ΑΠΟΨΕΙΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ Β’/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΥΣΛΕΞΙΑΣ
ENGLISH TEACHERS’ OPINIONS ON DEALING WITH DYSLEXIA**

της
Μαργαρίτη Ελένης

**Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ-Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»**

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

**1ος Επιβλέπων: Καμπάκη-Βουγιουκλή Πηνελόπη,
Καθηγήτρια Τ.Ε.Φ., Δ.Π.Θ.**

**2ος Επιβλέπων: Γαβριηλίδου Ζωή, Καθηγήτρια Τ.Ε.Φ.
Δ.Π.Θ.**

**3ος Επιβλέπων: Γαλαντόμος Ιωάννης Επίκουρος
Καθηγητής ΠΤΔΕ, ΔΠΘ**

**Κομοτηνή
2020**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως βασικό στόχο να διερευνήσει τις αντιλήψεις και τις απόψεις των καθηγητών αγγλικής γλώσσας πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης γύρω από θέματα που αφορούν την αντιμετώπιση της δυσλεξίας ως μαθησιακής δυσκολίας στο μάθημα της ξένης γλώσσας (Αγγλικής) και βασίστηκε στη συλλογή των απόψεων καθηγητών αγγλικής γλώσσας που αφορούν στο θέμα της δυσλεξίας.

Συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκε μια προσπάθεια διερεύνησης αν και κατά πόσον οι εκπαιδευτικοί αγγλικής γλώσσας της Β΄/θμιας εκπαίδευσης είναι σε θέση να οριοθετήσουν ο καθένας/ η καθεμιά με τον δικό του/της τρόπο τι είναι δυσλεξία, περιγράφοντας τις αιτίες και τα συμπτώματα αυτής της ειδικής διαταραχής στην εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας, καθώς και τις πρακτικές που εφαρμόζονται από τους/τις ίδιους/ίδιες κατά τη διδασκαλία τους. Για το σκοπό αυτό, 85 εκπαιδευτικοί αγγλικής γλώσσας που διδάσκουν σε γυμνάσια και λύκεια των νομών Ροδόπης και Ξάνθης συμπλήρωσαν ένα ερωτηματολόγιο με το οποίο ανιχνεύτηκαν οι απόψεις τους σε ζητήματα που αφορούν την αντιμετώπιση της δυσλεξίας.

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος, που περιλαμβάνει τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, απαρτίζεται από έξι κεφάλαια. Σε αυτά τα κεφάλαια γίνεται μια εισαγωγή στις μαθησιακές διαταραχές και παρουσιάζονται ορισμοί και έννοιες γύρω από τη δυσλεξία, περιγράφεται η επιδημιολογία της δυσλεξίας, οι τύποι, τα αίτια και τα χαρακτηριστικά της, οι τρόποι διάγνωσης και αντιμετώπιση της και η εκδήλωση της στις ξένες γλώσσες. Το δεύτερο μέρος της εργασίας είναι το ερευνητικό κομμάτι και αποτελείται από τα τρία τελευταία κεφάλαια της εργασίας, στα οποία παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας, η ανάλυση των δεδομένων και τα συμπεράσματα αντίστοιχα.

Τα βασικά συμπεράσματα που εξήχθησαν από την έρευνα αυτή είναι πως οι εκπαιδευτικοί αγγλικής γλώσσας έχουν εμπειρία διδασκαλίας σε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες και μπορούν να εντοπίσουν παιδιά με δυσλεξία, όμως γνωρίζουν μόνο αδρομερώς τι μπορεί να ενισχύσει στην αντιμετώπιση του προβλήματος με οπτικοαουστικά μέσα και εξειδικευμένες μεθόδους και στη

συντριπτική πλειοψηφία τους δεν έχουν εξειδικευμένη επιμόρφωση πάνω στην αντιμετώπιση αυτής της πάθησης, γεγονός που καταδεικνύει την επιτακτική ανάγκη για την εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων επιμόρφωσης. Συνδυαστικά προέκυψε το συμπέρασμα ότι καθηγητές αγγλικής γλώσσας γνωρίζουν στην συντριπτική πλειοψηφία τους τι είναι οι μαθησιακές δυσκολίες και όλοι σχεδόν θεωρούν ότι η ύπαρξη ή η δημιουργία ενός τμήματος ένταξης σε όλα τα σχολεία είναι απαραίτητη, το οποίο δεν υπάρχει σε μεγάλο ποσοστό των σχολείων. Επίσης, προέκυψε το συμπέρασμα ότι η συντριπτική πλειοψηφία των καθηγητών αγγλικής γλώσσας δεν έχουν εκπαιδευτεί στην αναγνώριση περιστατικών δυσλεξίας. Τέλος, οι παράγοντες της μετεκπαίδευσης, της ηλικίας, του φύλου και της προϋπηρεσίας δεν αποτελούν μεταβλητές επίδρασης στις απαντήσεις των καθηγητών.

Λέξεις κλειδιά: Μαθησιακές δυσκολίες, δυσλεξία, διδασκαλία αγγλικής γλώσσας, ράβδος V&V.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Alves, R., Lima, R., Azoni, C., Carvalho, M. (2015). Identifying Signs of Dyslexia Test: the construction process. *Estudos de Psicologia*, 32, 383-393.
- Arries, J. F. (1999). Learning disabilities and foreign languages: A curriculum approach to the design of inclusive courses. *The Modern Language Journal*, 83, 98- 110.
- Bakker, D. (2000). *Neuropsychological treatment Of Dyslexia*. New York: Oxford University Press.
- Bakker, L., Cantwell, D. (1995). Reading disorder. In: Kaplan H., Sadock B. (eds.). *Comprehensive Textbook of Psychiatry III*, 6th ed. Baltimore, Williams & Wilkins.
- Bender, W. N. & Larkin, M. (2003). *Reading strategies for students with learning disabilities*. Thousandoaks': CorwinPress.
- Benton, A. (1975). Development dyslexia: Neurological aspects. In: Friedlander WJ, editor. *Advances in neurology*. Raven Press: New York.
- Berninger, V. (1994). Introduction to the varieties of orthographic knowledge I: Theoretical and developmental issues. In: Berninger, V. (eds.). *The varieties of orthographic knowledge I: Theoretical and developmental issues*. Dordrecht; Boston; London, Kluwer Academic Publishers.
- Berninger, V.W., Abbott, R.D., Abbott, S.P., Graham, S., Richards, T. (2002). Writing and reading: Connections between language by hand and language by eye. *Journal of Learning Disabilities*, 35, 39-56.
- Boder, E. (1973). Developmental dyslexia: A diagnostic approach based on three typical reading-spelling patterns. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 15, 663-687.
- British Dyslexia Association. <http://www.bdadyslexia.org.uk/>.

- Broca, P. (1865). Sur le siège de la faculté du langage articulé. *Bulletin of Social Anthropology*, 6, 377-393.
- Broom, Y., Doctor, E. (1995). Developmental phonological dyslexia: a case study of the efficacy of a remediation programme. *Cognitive Neuropsychology*, 12, 725-766.
- Cavalli-Sforza, L. (1996). *Genes Peoples et Langues*. Paris, Odile Jacob.
- Cossu, G., Gugliotta, M., Marshall, J. (1995). Acquisition of reading and written spelling in a transparent orthography: two non-parallel processes? *Reading and Writing*, 7, 9-22.
- Cossu, G., Marshall, J. (1985). Dissociation between reading and written spelling in two Italian children: dyslexia without dysgraphia? *Neuropsychologia*, 23, 697-700.
- Critchley, M. (1970). *The dyslexic child*. London: Heinemann.
- Critchley, McD. (1964). *Developmental Dyslexia*. London: William Heinemann Medical Books Limited.
- Critchley, McD. (1970). *La dyslexie vraie et les difficultés de lecture de l'enfant*. Toulouse: Privat.
- Critchley, McD. (1981). Dyslexia: An overview. In Pavlidis, G., Miles, T. (eds.). *Dyslexia Research and its Application to Education*. Chichester: J. Wiley and Sons.
- Crombie, M. A. (1997). The effects of specific learning difficulties (dyslexia) on the learning of a foreign language in school. *Dyslexia*, 3, 27-47.
- Denckla, M., Ruddled, R. (1976). Rapid Automated Naming (RAN) – Dyslexia differentiated from other learning disabilities. *Neuropsychologia*, 14, 471-479.
- Department of Education and Science (2014), Dublin, Ireland. <http://www.irigov.ie/educ>.
- Firnhaber, M. (1989). *Legasthenie*. Frankfurt: Fischer.
- Fletcher, J., Shaywitz, S., Shankweiler, D. (1994). Cognitive profiles of reading disability: Comparisons of discrepancy and low achievement definitions. *Journal of Educational Psychology*, 86, 6-23.

- Foorman, B. (1994). *Phonological and orthographic processing: Separate but equal?* London, Kluwer.
- Franzen, M., Allington, R.L. (2011). *Handbook of Reading Disability Research*. New York: Routledge.
- Frith, U. (1980). Unexpected spelling problems. In: Frith, U. (eds.). *Cognitive Processes in Spelling*. London: Academic Press.
- Frith, U. (1985). Beneath the surface of developmental dyslexia. In: Patterson, K., Marshall, J., Coltheart, M. (eds.). *Surface Dyslexia: Neuropsychological and Cognitive Studies of Phonological Reading*. London: Erlbaum.
- Frith, U. (1992). Cognitive development and cognitive deficit. The President's Award Lecture. *The Psychologist*, 5, 13-19.
- Frith, U. (1997). Brain, Mind and Behaviour in Dyslexia. In Hulme, C., Snowling, M. *Dyslexia: Biology, Cognition and Intervention*. Oxford: Whurr Publishers Ltd.
- Gajar, A. H. (1987). Foreign Language Learning Disabilities: The Identification of Predictive and Diagnostic Variables. *Journal of Learning Disabilities*, 20, 327-330.
- Gall, F., Spurzheim, G. (1810). *Anatomieetphysiologie du système nerveux général, et du cerveau en particulier, avec des observations sur la possibilité de reconnoître plusieurs dispositions intellectuelles et morales de l'homme et des animaux, par la configuration de leurs têtes*. Paris: Schoell.
- Ganschow, L., Sparks, R. (1986). Learning disabilities and foreign language difficulties: Deficit in listening skills? *Journal of Reading, Writing, and Learning Disabilities International*, 2, 305-319.
- Ganschow, L., Sparks, R. (2000). Reflections on foreign language study for students with foreign language learning problems: Research, issues and challenges. *Dyslexia*, 6, 87-100.
- Garfield, E. (1980). Dyslexia: To read or not to read. *Essays of an Information Scientist*, 4, 409-413.
- Geschwind, N., Behan, P. (1984). Laterality, hormones and immunity. In: Geschwind, N., Galaburda, A. (eds.). *Cerebral Dominance: the Biological Foundations*. Harvard, 211-234.

- Geshwind, N., Levitsky, W. (1968). Left-right asymmetry in temporal speech region. *Science*, 161, 186-187.
- Geva, E. (1993). Linguistic and cognitive correlates of academic skills in first and second languages. *Language learning*, 43, 5-42.
- Gilger, I., Pennington, B., De Fries, J. (1991). Risk for reading disability as a function of parental history in three family studies. *Reading and Writing*, 3, 205-218.
- Golden, C., Hammeke, T., Purisch, A. (1980). *The Luria-Nebraska Neuropsychological Battery*. Los Angeles: Western Psychological Services.
- Grigorenko, E. (2001). Developmental dyslexia: An update on genes, brains and environments. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42, 91-125.
- Hallgren, B. (1950) Specific Dyslexia: A Clinical and Genetic Study. *Psychiatric Achieves*, 63, 36-40.
- Hammill, D. D. (1990). On defining learning disabilities: An emerging consensus. *Journal of learning disabilities*, 23, 74-84.
- Harris, A. (1961). *How To Increase Reading Ability*. New York. David McKay Co., Inc.
- Helland, T., Kaasa, R. (2005). Dyslexia in English as a second language. *Dyslexia*, 11, 41-60.
- Hinshelwood, J. (1917). Congenital word blindness. London: H. K. Lewis.
- Holopainen, L., Ahonen, T., Lyytinen, H. (2001). Predicting delay in reading achievement in a highly transparent language. *Journal of Learning Disabilities*, 34, 401–413.
- Howard, D., & Best, W. (1996). Developmental Phonological Dyslexia: Real word reading can be completely normal. *Cognitive Neuropsychology*, 13, 887-934.
- Hugdahl, K., Synnøyg, B., Satz, P. (1990). Immune and autoimmune diseases in dyslexic children. *Neuropsychologia*, 28, 673-679.
- Ingram, T., Mason, A., Blackburn, I. (1970). A retrospective study of 82 children with reading disability. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 12, 271-281.

- Jackson, N., Lu, W., Ju, D. (1994). Reading Chinese and reading English: Similarities, differences and second-language learning. In: Berninger, V. (eds.). *The varieties of orthographic knowledge 1: Theoretical and developmental issues*. Dordrecht; Boston; London, Kluwer Academic Publishers.
- Jackson, N., Lu, W., Ju, D. (1994). Reading Chinese and reading English: Similarities, differences and second-language learning. In: Berninger, V. (eds.). *The varieties of orthographic knowledge 1: Theoretical and developmental issues*. Dordrecht; Boston; London, Kluwer Academic Publishers.
- Jeffrey, W., GilgerBruce, F., Pennington, J., Defries, C. (1991). Risk for reading disability as a function of parental history in three family studies. *Reading and Writing*, 3, 205–217.
- Jimenez-Gonzalez, J., Hernanadez-Valle, I. (2000). Word identification and reading disorders in the Spanish language. *Journal of Learning Disabilities*, 33, 44–60.
- Johnson, D. J., Myklebust, H. R. (1967). *Learning disabilities: Educational principles and practices*. New York: Grune & Stratton.
- Kahn-Horwitz, J., Shimron, J., Sparks, R. (2006). Weak and strong novice readers of English as a foreign language: Effects of first language and socioeconomic status. *Annals of Dyslexia*, 56, 161-185.
- Kambakis – Vougiouklis, P. (2013). Bar in SILL questionnaire for multiple results processing: users' frequency and confidence. *Sino – US English Teaching*, 10, (3), 184-199.
- Kambakis – Vougiouklis, P., Vougiouklis T. (2008). Bar instead of a scale. *Ratio Sociologica*, 3, 49-56.
- Kaperoni, P. (2016). Dyslexia and English: Degree of Difficulties Faced by the Students with Dyslexia while Learning English. *International Journal of English Language & Translation Studies*, 4(4), pp. 126-130.
- Kaplan, H., Sadock, B. (1985). *Modern Synopsis of Comprehensive Textbook of Psychiatry IV*. Baltimore: Williams and Wilkins.
- Kirk, S. (1973). 3. Η εκπαίδευσις των αποκλινόντων παιδιών. (μετ. Κ. Τσιμπούκης). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Knudsen, L. (2018). *Dyslexia and Foreign Language*. Essay, Malmö högskola, Lärande och samhälle, Malmö.
- Landerl, K. (2001). Word recognition deficits in German: more evidence from a representative sample. *Dyslexia*, 7, 183–196.
- Landerl, K., Wimmer, H., Frith, U. (1997). The impact of orthographic consistency on dyslexia: A German-English comparison. *Cognition*, 63, 315-334.
- Liberman, A. (1992). The relation of speech to reading and writing. In: Frost, R., Katz, L (eds.). *Orthography, Phonology, Morphology and Meaning*. New York: Elsevier.
- Linan-Thompson, S. (2014). Understanding the needs of English language learners with dyslexia: Issues in assessment and instruction. *Perspectives on Language and Literacy*, 40, 19-22.
- Luk G. & Bialystok E. 2013. Bilingualism is not a categorical variable: Interaction between language proficiency and usage. *Journal of Cognitive Psychology*, 25(5): 605–621. doi:10.1080/20445911.2013.795574
- Lygeros, N. (2009). *Interrogations fondamentales sur la méthodologie du questionnaire*. Perfection 1055.
- Makita, K. (1968). The rarity of reading disability in Japanese Children. *American Journal of Neuropsychiatry*, 38, 599-614.
- Miles, T. (1978). *Understanding dyslexia*. Kent: Hodder & Stoughton.
- Miller-Guron, L., Lundberg, I. (2000). *Dyslexia and second language reading: A second bite at the apple? Reading and Writing*, 12(1), pp. 41–61.
- Morgan, W. (1896). A case of congenital Word-Blindness. *British Medical Journal*, 2, 1543- 1544.
- Myklebust, H. (1975). Non-verbal learning disabilities; assessment and intervention. In: Myklebust, H. (eds.). *Progress in Learning Disabilities*. New York: Grune & Stratton.
- Myklebust, H., Johnson, D. (1962). Dyslexia in children. *Exceptional Children*, 29, 14-25.
- Naidoo, S. (1972). *Specific Dyslexia*. New York: Wiley.

- National Joint Committee on Learning Disabilities (1987). Learning disabilities and the preschool child. *Asha*, 29, 35-38.
- Nikolopoulos, D., Goulandris, A., Snowling, M. (1997). Reading and spelling development in the Greek language: The identification of learning difficulties. *Paper presented at The 4th International Conference of the British Dyslexia Association*, York, Great Britain.
- Olson, R, Forsberg, Wise, B. (1994). Measurement of word recognition, orthographic, and phonological skill. In: Lyon, G. (eds.) *Frames of Reference for the Assessment of Learning Disabilities: New Views on Assessment Issues*. Baltimore: Paul H. Brookes.
- Orton, S. (1925). Word-blindness in school children. *Archives of Neurology and Psychiatry*, 14, 581-593.
- Pavlidis, G. (1981). Do eye-movements hold the key to dyslexia? *Neuropsychologia*, 19, 57-64.
- Pavlidis, G., Giannouli, V. (2003). Spelling errors accurately differentiate USA-English speakers from Greek dyslexics: Implications for Causality and Treatment. In: Joshi, R., Leong, C., Kaczmarek, L. (eds.). *Literacy Acquisition: The Role of Phonology, Morphology and Orthography*. Washington, IOS Press.
- Pennington, B. (1995). Genetics of learning disabilities. *Journal of Child Neurology*, 10, 69-77.
- Pennington, B. (1999). Toward an integrated understanding of dyslexia: Genetic, neurological and cognitive mechanisms. *Development and Psychopathology*, 11, 629-654.
- Pickering, S. (1995). *The early identification of dyslexia*. Diplomatic Thesis, University of Sheffield, Department of Psychology, UK.
- Poblano, A., Borja, S., Elias, T., Garcia – Pedroza, F., Arias, M. (2002). Characteristics of specific reading disability in children from a neuropsychological clinic in Mexico City. *Mexico, Salud-Publications*, 44, 323-327.

- Porpodas, C. (1999). Patterns of phonological and memory processing in beginning readers and spellers of Greek. *Journal of Learning Disabilities*, 32, 406–416.
- Pufahl, I., Rhodes, N., Christian, D. (2000). Foreign Language Teaching: What the United States can learn from other countries. Retrieved 2/7/2019 from www.cal.org/ericcll/countries.html
- Pufahl, I., Rhodes, N., Christian, D. (2000). *Foreign Language Teaching: What the United States can learn from other countries*. Washington: ERIC.
- REID, G. (2003). Δυσλεξία. Εγχειρίδιο για ειδικούς. Μτφρ. Αντωνίου Αλέξανδρος. Αθήνα: Παρισιάνου Α.Ε..
- Richardson, S. O. (1992). Historical perspectives on dyslexia. *Journal of Learning Disabilities*, 25, 40-47.
- Rutter, M. (1970). Prevalence and Types of Dyslexia. In Benton, A.L., Pearl, D. *Dyslexia: An Appraisal of Current Knowledge*. New York: Oxford University Press.
- Satz, P., Taylor, H., Friel, J., Fletcher, J. (1978). Some developmental and predictive precursors of reading disabilities: A six-year follow-up. In: Benton, A., Pearl, D. (eds.). *Dyslexia: An appraisal of current knowledge*. New York, Oxford University Press.
- Schneider, E., Evers, T. (2009). Linguistic intervention techniques for at-risk English language learners. *Foreign Language Annals*, 42, 55-76.
- Schraw G., Dennison R.S. (1994). Assessing Metacognitive Awareness. *Contemporary Educational Psychology* 19, 460-475.
- Schulte-Körne, G. (2010). The Prevention, Diagnosis, and Treatment of Dyslexia. *Deutsches Ärzteblatt International*, 107, 718-726.
- Seidenberg, M., McClelland, J. (1989). A distributed, developmental model of word recognition and naming. *Psychological Review*, 96, 523-568.
- Seymour, P. (1986). Cognitive description of developmental dyslexia. *Bulletin of the British Psychological Society*, 39, A98.
- Seymour, P. (1990). Cognitive description of developmental dyslexia. *Bulletin of the British Psychological Society*, 39, A98.

- Share, D., Silva, P. (1988). Language deficits and specific reading retardation: Cause or effect? *British Journal of Disorders in Communication*, 22, 219– 225.
- Share, D.L.(1995). Cognitive processes in early reading development: Accomodating individual differences into a model of acquisition. *Issues in Education*, 1, 1-5.
- Shaywitz, S., Escobar, M., Shaywitz, B., Fletcher, I., Makugh R. (1992). Evidence that dyslexia may represent the lower tail of a normal distribution of reading ability. *New England Journal of Medicine*, 326, 145-150.
- Shaywitz, S., Fletcher, I., Hollahan, J., Shneider, A., Marchione, K., Stuebing, K., Francis, D., Pugh, K., Shaywitz, B. (1999). Persistence of Dyslexia: The Connecticut Longitudinal Study at Adolescence. *Pediatrics*, 104, 1351-1359.
- Shaywitz, S., Fletcher, I., Shaywitz, B. (1996). A conceptual model and definition of dyslexia: findings emerging from the Connecticut Longitudinal Study. In: Beitchman J., Cohen N., Konstantareas M., Tannock R. (eds.). *Language, Learning and Behaviour Disorders: Developmental, Biological and Clinical Perspectives*. New York: Cambridge University Press.
- Sideridis, G. D., Mouzaki, A., Simos, P., Protopapas, A. (2006). Classification of students with reading comprehension difficulties: The role of motivation, affect and psychopathology. *Learning disability quarterly*, 29, 159-180.
- Siegel, L. S. (1988). Development of grammatical-sensitivity, phonological, and short-term memory skills in normally achieving and learning disabled children. *Developmental Psychology*, 24, 28-37.
- Siegel, L., Bonnet, P. (1998). Reading and spelling acquisition in French: The role of phonological mediation and orthographic factors. *Journal of Experimental Child Psychology*, 68, 134-165.
- Snowling, M. (1994). Towards a model of spelling acquisition: the development of some component skills. In: Brown, G., Ellis, N. (eds.). *Handbook of Spelling: Theory, Process and Intervention*. John Wiley and Sons.
- Snowling, M. (2002). Reading and other Learning Difficulties. In: Rutter M., Taylor E. (eds.). *Child and Adolescent Psychiatry*, 4th ed. Oxford:BlackwellPublishing.

- Spring, C., Capps, C. (1974). Encoding speed, rehearsal and probed recall of dyslexic boys. *Journal of Educational Psychology*, 66,780-786.
- Stanovich, K, E., Cunningham, A, E, Feeman, D. (1984). Intelligence, cognitive skills, and early reading progress. *Reading Research Quarterly*, 19, 278-303.
- Stanovich, K. (1982). Individual differences in the cognitive processes of reading. 1. Word decoding. *Journal of Learning Disabilities*, 15, 485-493.
- Stanovich, K., Siegel, L. (1994). Phenotypic profile of children with learning disabilities: a regression-based test of the phonological core variance-difference model. *Journal of Educational Psychology*, 86, 24-53.
- Stanovich, K.E. (1996). Toward a more inclusive definition of dyslexia. *Dyslexia*, 2, 154–166.
- Stuart, M., Masterson, J. (1992). Patterns of reading and spelling in 10-year-old children related to pre-reading phonological abilities. *Journal of Experimental Child Psychology*, 3, 23-27.
- Stuart, M., Masterson, J. (1992). Patterns of reading and spelling in 10-year-old children related to pre-reading phonological abilities. *Journal of Experimental Child Psychology*, 3, 23-27.
- Swedish Handicap Institute. <http://www.hi.se/>.
- Thomson, M. (1984). *Developmental Dyslexia*. Baltimore: Edward Arnold.
- Tomatis, A. (1969). *Dyslexia*. Ottawa: University of Ottawa Press.
- Tressoldi, P., Stella, G., Fagella, M. (2001). The development of reading speed in Italians with dyslexia: a longitudinal study. *Journal of Learning Disabilities*, 34, 414–417.
- U.S. Department of Education. (1995). *Seventeenth annual report to Congress on the implementation of the Individuals with Disabilities Education Act*. Washington, DC.
- Van Daal, V., Van der Leij, A. (1999). Developmental dyslexia: related to specific or general deficits? *Annals of Dyslexia*, 49, 71–101.
- Vellutino, F., (1987). Dyslexia. *Scientific American*, 256, 20-28.
- Vernon, M. (1957). *Backwardness in reading*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Vernon, M. (1971). *Reading and its Difficulties*. Cambridge:CambridgeUniversityPress.
- Wallach, G., Butler, K. (1994). *Language Learning Disabilities in School-age Children and Adolescents: Some Principles and Applications*. New York: MacMillan Coll Printing.
- Wimmer, H. (1993). Characteristics of developmental dyslexia in a regular writing system. *Applied Psycholinguistics*, 14, 1–33.
- Wimmer, H., Mayringer, H. (2002). Dysfluent reading in the absence of spelling difficulties: a specific disability in regular orthographies. *Journal of Educational Psychology*, 94, 274– 277.
- Wolf, M. (1984). Naming, Reading and the Dyslexias-a longitudinal overview. *Annals of Dyslexia*, 34, 87-115.
- Wolf, M. (1986). Rapid alternating stimulus naming in the developmental dyslexias. *Brain and Language*, 27, 360-379.
- Wolf, M., Pheil, C., Lotz, R., Biddle, K. (1994). Towards a more universal understanding of the developmental dyslexia: the contribution of orthographic factors. In: Berninger, V. (eds.). *The varieties of orthographic knowledge 1: Theoretical and developmental issues*. Dordrecht; Boston; London, Kluwer Academic Publishers.
- Wydell, T., Butterworth, B. (1999). A case study of an English-Japanese bilingual with monolingual dyslexia. *Cognition*, 70, 273-305.
- Wydell, T., Butterworth, B., Patterson, K. (1995). The inconsistency effects in reading: The case of Japanese Kanji. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory and Cognition*. 21, 1155-1168.
- Ziegler J., Goswami, U. (2005). Reading acquisition, developmental dyslexia and skilled reading across languages: A psycholinguistic grain size theory. *Psychological Bulletin*, 131, 3-29.
- Αβραμίδης, Η., Καλύβα, Ε. (2006). *Μέθοδοι έρευνας στην Ειδική Αγωγή. Θεωρία και Εφαρμογές*. Αθήνα: Παπαζήση.

- Αγγέλου, Α. (2007). *Δυσλεξία και Επίδοση στην Ξένη Γλώσσα*. Διπλωματική Εργασία, ΑΠΘ, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Επιστήμες της Γλώσσας και της Επικοινωνίας στο Νέο Οικονομικό Περιβάλλον, Θεσσαλονίκη.
- Αναγνωστόπουλος, Δ. (2000). Η αιτιοπαθογένεια των Μαθησιακών Διαταραχών. *Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής*, 17, 506-517.
- Αντωνίου, Π. (2017). *Αναπτύσσοντας τις δεξιότητες των καθηγητών αγγλικής γλωσσάς στη διδασκαλία δυσλεκτικών μαθητών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ακολουθώντας μια πολυαισθητηριακή προσέγγιση*. Διπλωματική Εργασία, ΕΑΠ, Πάτρα.
- Βούλγαρης, Δ. (2010). *Η υπόθεση φωνολογικού ελλείμματος στη δυσλεξία- Εκπαιδευτικές προεκτάσεις*. Ανακτήθηκε στις 15/6/2019 από: <http://blogs.sch.gr/kdayles/files/2010/06/voulgaris.pdf>.
- Γκουντή, Π. (2010). Η διδασκαλία της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας σε δυσλεξικούς μαθητές: ένα πρόγραμμα παρέμβασης. *Research Papers in Language Teaching and Learning*, 1, 134-148.
- Δαστερίδου, Α. (2018). *Χρήση των τεχνολογικών εφαρμογών ως εργαλείο στην βελτίωση της διδασκαλίας /εκμάθησης ξένων γλωσσών γαλλικών και αγγλικών: περίπτωση παιδιών δημοτικού από 10-12 με προβλήματα ελαφριάς μορφής δυσλεξίας*. Διπλωματική Εργασία, ΕΑΠ, Πάτρα.
- Ζαχαράκη, Σ. (2017). *Ανάπτυξη της γνώσης του λεξιλογίου μίας δυσλεξικής μαθήτριας της Αγγλικής ως ξένης γλώσσας μέσω της διδασκαλίας γνωστικών και μεταγνωστικών στρατηγικών*. Διπλωματική Εργασία, ΕΑΠ, Πάτρα.
- Ίτου, Α. (2019). *Διδασκαλία και αξιολόγηση δεξιοτήτων παραγωγής προφορικού και κατανόησης γραπτού λόγου στην Αγγλική γλώσσα μαθητών με δυσλεξία: από την θεωρία στην πράξη*. Διπλωματική Εργασία, ΕΑΠ, Πάτρα.
- Καμπάκη-Βουγιουκλή, Π. (2009) *Γλώσσα και Μαθηματικά Πρότυπα*. Εκδοτικός οίκος Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη,
- Καραπέτσας, Α., Μήτσιου, Ρ. (1999) *Καθρεπτική Γραφή. Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας (Ναύπακτος 1998)*, Αθήνα, 349-354.

- Κολιάδης, Ε.(1994). *Ψυχοπαιδαγωγικά μοντέλα αντιμετώπισης μαθησιακών δυσκολιών, άτομα με ειδικές ανάγκες*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Κολτσιδάς, Π. (2005). *Οι μαθησιακές δυσκολίες στη σχολική ηλικία*. <http://www.dys.gr/>.
- Λαζαράτου, Ε., Αναγνωστόπουλος, Δ., Μαγγανάρη, Ε., Ζέλιος, Γ., Χριστοδούλου, Α., Σίνη,Α. (2005). Η συμμετοχή βιολογικών και κοινωνικών παραγόντων στην εκδήλωση μαθησιακών διαταραχών. *Εγκέφαλος*, 42, 111-117.
- Λάμπρου, Α. (2019). *Διδασκαλία της Γαλλικής Γλώσσας σε Έλληνες ενήλικες με δυσλεξία: προκλήσεις και προτάσεις διδασκαλίας παράγοντας το κατάλληλο διδακτικό υλικό*. Διπλωματική Εργασία, ΕΑΠ, Πάτρα.
- Λιόλιου, Ζ. (2019). *Η Διδασκαλεία της Αγγλικής Γλώσσας σε Παιδιά με Μαθησιακές Δυσκολίες: Μία εικόνα στον κόσμο των Μαθησιακών Δυσκολιών και ένας Οδηγός για το Δάσκαλο*. Διπλωματική Εργασία, ΕΑΠ, Πάτρα.
- Μαριδάκη- Κασσωτάκη, Α. (2008). *Δυσκολίες μάθησης: Ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Μαρκοβίτης, Μ., Τζουριάδου, Μ. (1991). *Μαθησιακές Δυσκολίες. Θεωρία και πράξη*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Προμηθεύς.
- Μάρκος, Α. (2012). *Οδηγός Ανάλυσης Αξιοπιστίας και Εγκυρότητας Ψυχομετρικών Κλιμάκων με το SPSS*. Αλεξανδρούπολη
- Μάρκου, Σ. (1998). *Δυσλεξία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μαυρομμάτη, Δ. (1995). *Η κατάρτιση του προγράμματος αντιμετώπισης της δυσλεξίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά γράμματα.
- Μαυρομμάτη, Δ. (2004). *Δυσλεξία*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά γράμματα.
- Μαυρομμάτη, Δ. (2004). *Δυσλεξία: φύση του προβλήματος και αντιμετώπιση*. Αθήνα: Αθηνά:
- Παντελιάδου, Σ., Μπότσας, Γ. (2007). *Μαθησιακές δυσκολίες. Βασικές έννοιες και χαρακτηριστικά*. Βόλος: Γράφημα.
- Πόρποδας, Κ. (1997) *Δυσλεξία: Η ειδική διαταραχή του γραπτού λόγου*. Αθήνα: Εκδόσεις του συγγραφέα.

- Πρασκίδου, Α. (2016). *Η διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας σε παιδιά με δυσλεξία: η περίπτωση των σχολικών εγχειριδίων της Γ'- ΣΤ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου*. Διπλωματική εργασία, ΑΠΘ, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Θεσσαλονίκη.
- Σκαλούμπακας, Χ., Πρωτόπαπας, Α., Νικολόπουλος, Δ. (2003). *Παρουσίαση μιας κλίμακας μαθησιακής αξιολόγησης για την εξέταση των μαθησιακών δυσκολιών και στοιχεία από τη χορήγησή της σε μαθητές πρώτης γυμνασίου*. 9ο Συνέδριο του Πανελληνίου Συλλόγου Λογοπεδικών, Αθήνα.
- Σούλης, Σ. (2002). *Η παιδαγωγική της ένταξης*. Από το σχολείο του διαχωρισμού σε ένα σχολείο για όλους. τ. Α', Αθήνα: Τυπωθήτω, Γ. Δαρδάνος.
- Στασινός, Δ. (1999). *Δυσλεξία και Σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τάνος, Χ. (2004). *Η δυσλεξία και η αντιμετώπιση του δυσλεκτικού μαθητή*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Τζουριάδου, Μ. (1995). *Παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Προμηθεύς.
- Τζουριάδου, Μ. (2006). *Προσαρμογές αναλυτικών προγραμμάτων για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες*. Θεωρητικό πλαίσιο. Αθήνα: Π.Ι.
- Τζουριάδου, Μ. (2011). *Μαθησιακές δυσκολίες – θέματα ερμηνείας και αντιμετώπισης*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.
- Τριλιανός, Α. (1987). Η ένταξη των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα κανονικά σχολεία. *Επιστημονικό βήμα του δασκάλου*, 11, 49-60.
- Φαχρίδης, Γ. (2014). *Εισαγωγή στο πρόγραμμα SPSS for Windows*. Εισηγήσεις Μαθήματος Μαθηματικών και Πληροφορικής. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ξάνθη.